

KJAK

Birni Hansen og Herman Petersen (síðuvinnmaður mín í klassanum øll árin).

Hesir hava - mær vitandi - ikki fingið so frætt sum eina parkeringsbót í lívinum! Og frá stýrimanni á “Tjaldrinum” henda dagin havi eg fingið váttað, at als eingin vandi var á ferð. Tað var finasta veður, stýriborðssíða at kai, og eftir lítlari løtu fóru motorarnir í gongd, og skipið helt beina leið út á Pollin.

Lækna felagið og Halvorsen

Í skemdashkrivi lækna felagsins, dagfest 6. apríl 1953, undirskrivað av landslæknanum og formanni felagsins, standa hesi høggin: Olaf Halvorsen fær neyvan starv í Danmark. Hann er óálítandi. Hevur ábyrgdina av læknastríðnum (s. 112-121). Hann skal tí burtur av bygdini. Annars fara lækarnir í Føroyum at siga galdandi sáttmálar upp, og við hesum forða fyri at nýggir læknar fáast til landið!

Altso, ein ómetalig og vanlukkulig hóttan um - at bumba alt fólkið og landið við aftur í ta myrku miðöldina – ja men, hvar blivu nú tey dýru lækna lyftini av?

Og Halvorsen svarar lækna felagnum aftur tann 9. apríl 1953: Eg verði ákærdur og dømdur av mínum mótstøðumonnum. Uttan juridiskt innlit. Men eg eri bara í parti við teim sjúku, og kenni meg fast bundnan av míni samvitsku (av lækna lyftinum) at vera verandi her - til eg verði avloystur.

Sí egna referat løgmans (s.230-231), ið varð sent til Hans Hedtoft, forsætisráðharra, frá eini telefon-

Vit í meirilutanum

Fyri okkum, sum fylgdu við tá, var eingin ivi um støðuna hjá Halvorsen: At honum dámdi væl at vera í Klaksvík; men hann var av stýrinum sagdur úr starvi til tann 1. apríl 1953, og at hann tí mátti fara úr hesum starvi, um hann varð avloystur. Og tá gjørdist helst eingin vón fyri, at hann kundi koma aftur.

Tí hann hevði jú søkt um fast starv við sjúkrahúsið, har hann stríddist og røkti starvið fyrimyndarliga bæði dag og nátt. Ikki minni enn heilar 3 ferðir, søkti hann starvið, men varð vrakaður av tí (ólógliga) sjúkrahússtýrinum. Soleiðis var tað. Og skuldi hann so - til spott og rukka - halda fram við at søkja?

Men tann ovurstóri meirilutin í Norðuroyggjum vildi bara ikki av við henda framúr evnaliga læknan, eftir at læknaðømið í landspartinum lækna ligu hevði verið so sera illa fyri, líka síðani Vagn Stærmoose, lækni, doyði í 1949. Tá, og tí, var av heiðursmonnum roynt at ávirka støðuna: Fyrst við eini adressu og síðani við vinaligum samráðingum og við margfaldum áheitanum. Men tann kalda øksl myndugleikanna var sum knívur á hörðum horni: Einans lótir, undanførslur, svik og hóttanir - sum aftursvar. Og tí kom broddur í -!

Nakrir av omanfyri nevndu álvarsmonnum stóðu tí forðandi við atløgusiðu og bunkarenda í tøg, hond í lumma, í passivari mótstøðu móttvegis teim maktsjúku donsku/ føroysku embætismonnum úr

fekk hinvegin ríkiligt at takast við sum lækni – mest sum ovmið – sambært vinarliga bræv hansara til Fischer í fongslinum, dagfest 9. februar 1956 (á s. 401-402.)

Og høgdu donsku myndugleikarnir yvirhøvur har nakað at finna st at Olafi Halvorsen? So høgdu teir allar møguleikar til at gera nakað við hetta revsimálið niðri í Danmark; men ikki við einum orði skulsettu teir hann. Har var so ikki neyðugt at senda vápnað herskip um høg - fyri at handtaka mannin (!).

Tær triggjar súlurnar og justitsmorð

Danir blivu villleiddir av vánaligum embætismonnum og vaknaðu ov seint við kaldan dreym, og tí royna teir sum frægast at siga sína søgu besta. Men til fánýtis. Og eingin eigur at kíkka hesar donsku undanførslurnar!

Jú, vorðið sum rættarsamfelag? Ella høgdu tær triggjar greitt atskildu súlurnar (lóggevan, politivald og dómsvald) - sum okkara grundlóg og demokrati hvílir á

8 mánaðir. Meðan allar ákæru vóru afturvístar. Eitt klokkureint justitsmorð?

Og so Poul Kajer (s. 294-296, 344-346, 364) sum sat næstlongst: 4 mánaðir í fongsl (og sum í dag ivaleyst hevði verið undir forsorg). “Salatfatið” steðgaði uttan fyri dynnar hjá Olafi á Stongunum. Síðuhurðarnar fóru upp á víðan vegg. Tveir bulmiklir politistar fóru inn til Olaf, og út komu teir við Poul, sum stríddist, spraklaði og spjálkaði fyri lívinum. Skilti einki. Hann bleiv blakaður inn í “Fatið” og koyrdur umborð á fangaskipið “Ternuna” av sita! Hetta eins og

um og kvinnum, sum tordu at tala “Roma mitt imot”, sum slógu ring og vakt um sjúkrahúsið og tey sjúku og teirra avvarðandi, sum óttafull stúrdy fyri síni kæru í ófrættum. Og um sítt sjúkrahús!

Skruvan á sárinum

Eg havi skrivað, at skruva er komin á sárið, og um upphavið til bókina á aftastu síðum. Onkur hevði helst klárað at skrivað bókina betur; tó “stílin er maðurin”, segði Paul V. Rubow, professari.

Og tað átti ikki at verið nøkur orsök til stórvegis órógv, um fleiri hjástødd lýstu eina yvir 60 ára gamla serstaka søgu. Líggjas og eg hava í bókum lýst okkara uppfatan og royndir í sambandi við orrustuna. Hetta á leið við somu áskoðan og somu línu, hóast alt ikki spraklar eins á línuni. Og eru óvinir? Nei, als ikki!

“Latið ei søguna doyggja ...”, hetta verður sungið við ymisk høvi. Men kanska er tað betri um søgan bara doyr, heldur enn at hon verður rangsnúgvín eftir vild og av órøttum. Hetta djúpt sorgarmerkt málíð - um lív ella deyð og lagnur manna - fyri allan landslutin fyri norðan.

Tey, ið “sígna”, skriva søguna. Men maktin eigur hana ikki. Heldur ikki søgufrøðingar. Danir blivu villleiddir av vánaligum embætismonnum og vaknaðu ov seint við kaldan dreym, og tí royna teir sum frægast at siga sína søgu besta. Men til fánýtis. Og eingin eigur at kíkka hesar donsku undanførslurnar!

Ullintar undanførslur úr gomlum avisum, fundarfrágreiðingum, við hissini prosent rokniðstri ella sneytan í privatum brøvum – við liðhalli. Tað ber ongan søguligan samleika fram á torg.

Samanumtikið

Sigurð Joensen, landsrættarsakførari og framúr røðari - og við eini rødd sum hoyrdist - í klassa við brandtalarar sum: Jóhan Nielsen, prest, og Petur Reinert, lækna, (og Tobba, forrestin) sum í rættinum var verji fyri tey atsøktu úr meirilutanum (s.150, 343, 356), segði tað so stutt og greitt:

1. At læknamálið hevði so ovurhonds nógv at týða fyri fólkið har norðuri var vegna tess: Tá ið faðir og sonur fóru avstað til skips um várarnar, tá vildu teir vita tað við vissu, at kona og børn teirra vóru í góðum hondum!

2. At orsøkin til adressuna var, at fólkið vildi hava Olaf Halvorsen til lækna, og at tey ikki vildu hava Eivind Rubek Nielsen til lækna. Og hví tað? Tí tey kendu báðar!

3. At eingin skuldseting og prógv av týðningi vóru í vitnisfrágreiðingunum, sum vóru førðar fram av persónum, ið sjálvir vóru djúpt innvavdir í málið – og bara frá hinari síðuni!

samrøðu, sum lögmaður hevði við Olaf Halvorsen tann 5. august 1954:

O. Halvorsen: “Hvad ønsker De at tale med mig om. Er De patient?”

Kr. Djurhuus: “Det er ikke som patient. Det er om den sag, der optager sindene her i Klaksvig, lægesagen.”

O. Halvorsen: “Lægesagen har jeg overhovedet intet med at gøre, det er en sag mellem ‘folket’ og myndighederne. Den vil jeg ikke indblandes i. Jeg passer mine patienter.”

Havn. Tí hetta var teimum eitt so serstakt álvarsmál – upp á lív og deyð! Hetta eigur tí ikki at undra nakran, og tað kann váttast av fólki, sum vóru við frá fyrsta degi av.

Hví varð Halvorsen ikki skuldsettur?

Olaf Halvorsen fór líka tignarliga úr starvinum, sum hann royndist sum lækni (s.273-274). Og hann varð væl vitjaður seinni undir “Boganum” í Kjöpinhavn av sínum vinum úr Klaksvík. Og tey vóru væl móttikin. Og Halvorsen

- bara stungið høgðini saman sum eitt samfelt revsandi maktar samtak, ið ágangandi virkaði undir og fyri tí hópisleysa hatrinum frá tí danska lækna felagnum móti Halvorsen og klaksvíkingum - fyri 601 krónur og 50 oyru?

Tí teir valdu heldur at revsa aðrar hampamenn í Klaksvík, og fyrst tann gløgga Fischer Heinesen. Tveir vápnaðir politistar handtóku hann inni við hús, meðan eini 15 kringsettu heimíð (taldi onkur). Fischer sat vanærdur í fongsl í

mong onnur, ið finga hópisleysar dómar at kenna. Nevndi nakar hugtakið rættartrygd?

Ja, tak t.d. tann vælhyrda skilamannin Hans Jákup Justesen, sum av tilvild kom framvið eftir havnarlagnum hetta kvøldið (27.09.1955) og segði bara: “Vit valdu loysing í 1946!” Hey, fyri hetta varð hann handtikin í heimi sínum norðuri á Strond (hjástødd kona og 7 dótur). Settur í fongsul og fekk í 2 mánaðir. Tó frikendur í landsrættinum – men hevði sitið í 23 dagar – fekk ongar skaðabøtur (s. 362).

Eitt drama

Hevði tað eydnast onkrum at evnað til eina ljóðmynd, drama ella sjónleik um ein lækna, sum í rúlsi, stúran og andvekri hevur hugsað: “Hvat nú, um telefonin ringir, tí tað stendur um lív úti í Fugloy, Svínøyr ella bygdunum eystanfyrri – so eg má fara við 17 tons bátinum “Medicus” eystur um Múlan á høgætt í nátt? Ella um ringt verður úr hinum bygdunum í Kalsoy ella Kunoy við á náttartíð?”

Og so skuldi læknin tó verða klárur, tá ið morgunin dagar undan, at veita øllum sjúklingunum á sjúkrahúsinum og um allan býin tað neyðugu hjálpin, ið teimum mundi tørva.

Nátt eftir nátt - dag um dag – vikur og mánaðir og ár – einsamallur og uttan ein tann einasta frídag ella feriu. Og hataður av sínum hálu og hyklandi starvsfeløgum um land og ríki - og kendi stikni frá ávisum í býnum við.

Hetta drama ið kundi eisini verði avmyndað við einari hóskaði afturundirgerð frá teim djørvu monn-